

Хвостенко Н. С.

студентка 3-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»

СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Обов'язкове страхування професійної відповідальності адвокатів є одним із міжнародних стандартів адвокатської діяльності, що знаходить своє відображення в законодавстві багатьох країн світу. Відповідно до п. 3.9 Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 01.10.88 р. адвокати завжди повинні бути застраховані від пред'явлення позовів, пов'язаних з недостатньою професійною компетентністю. На виконання цього припису більшість країн Європейського Співтовариства запровадили обов'язкове страхування професійної відповідальності адвокатів. Активне застосування цього виду страхування має місце також у США та Великобританії.

Законодавство України, зокрема Закон України від 05.07.12 р. № 5076 «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», не містить норм, що регулювали б страхування професійної відповідальності адвокатів. Відтак серед видів страхування професійної відповідальності на українському ринку страхових послуг страхування професійної відповідальності адвокатів є актуальним та проблематичним.

Аналіз положень Конституції України та Закону № 5076 дає підстави стверджувати, що адвокатська діяльність — це професійна діяльність спеціальних суб'єктів — адвокатів, наділених особливим правовим статусом. Специфічна роль адвоката визначається в нормативно-правових актах Європейського Союзу та України.

Специфічна сфера адвокатської діяльності та особливі функції адвокатури породжують підвищений ступінь ризику ймовірності завдання адвокатом майнової та моральної шкоди третім особам чи клієнту під час здійснення ним професійної діяльності. Тож, адвокат усе частіше стає суб'єктом цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану ним у процесі здійснення його діяльності.

Таким чином, поняття страхування професійної відповідальності адвоката акумулює в собі загальні положення про страхування як вид цивільно-правових відносин, особливості статусу адвоката та умови його професійної діяльності.

Страхування такої відповідальності спрямоване як на захист майнових прав осіб, постраждалих у результаті дії або бездіяльності страхувальника, так і на захист фінансового стану самого адвоката.

Таким чином, страхування професійної відповідальності адвокатів здійснюється з метою забезпечення відшкодування шкоди, завданої майновим інтересам клієнтів страхувальника та(або) третіх осіб, та інтересів самих адвокатів.

У світовій практиці існують різні системи страхування професійної відповідальності адвокатів, які можна систематизувати у три види:

— самострахування, тобто шляхом об'єднання адвокатів у товариства взаємного страхування;

- індивідуальне страхування, коли адвокат сам звертається до страхової компанії, яку обирає на власний розсуд;
- колективне страхування, коли у відносини зі страховою компанією вступає адвокатська асоціація (наприклад, НААУ), яка представляє інтереси всіх своїх членів при укладенні договору страхування професійної відповідальності.

Вважається, що в Україні перша запропонована форма (шляхом само-страхування) не матиме достатнього ступеня ефективності через відсутність усталеної практики і правової культури такого страхування. При цій формі страхування проблеми, які мають бути вирішені за рахунок страхування професійної відповідальності, залишаться у сфері обов'язків адвокатів, отже, мета страхування не буде досягнута.

Щодо нормативного регулювання інституту страхування професійної відповідальності адвокатів, то слід відзначити, що на сьогодні таке страхування регулюється в загальному вигляді нормами Цивільного кодексу України та Закону України «Про страхування».

Отже, наразі страхування професійної відповідальності адвокатів здійснюється на добровільній договірній основі, але не є поширеним серед адвокатів, оскільки не має належного рівня законодавчої регламентації.

Предметом договору страхування професійної відповідальності адвоката є майнові інтереси страхувальника — адвоката, пов'язані з відповідальністю за шкоду, завдану третім особам чи клієнту в результаті здійснення адвокатської діяльності діями або бездіяльністю такого адвоката.

Страховими ризиками за таким договором страхування, наприклад, можуть бути: невиконання або неналежне виконання адвокатом своїх професійних обов'язків; розголошення адвокатом відомостей та оголошення документів, які складають предмет адвокатської таємниці, за винятком випадків, передбачених законом або договором про надання правової допомоги; здійснення адвокатом дій, які суперечать чинному законодавству України або нормам міжнародного права та які завдали шкоду клієнту та(або) третім особам; втрата, знищення або пошкодження документів, пов'язаних із професійною діяльністю адвоката, тощо.